

Instytut Pamięci Narodowej

https://ipn.gov.pl/pl/archiw/dzialalnosc-naukowa-i-edukacyj/publikacje-internetowe/32838,Monika-Polakowska-Zes-pol-archiwalny-Okregowej-Komisji-Badania-Zbrodni-przeciwko-.html
20.05.2024, 06:50

Monika Polakowska „Zespół archiwalny Okręgowej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu 1945-1998 w zasobie Oddziału IPN we Wrocławiu”

Wstęp

Tematem mojego wystąpienia jest próba przedstawienia charakterystyki zespołu archiwalnego Okręgowej Komisji Badania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu przejętego przez Oddziałowe Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów IPN we Wrocławiu 16 listopada 2001 r. od Oddziałowej KŚZpNP, w związku z wcześniejszymi pismami Dyrektora BUiAD w Warszawie z 5 marca i Zastępcy Dyrektora GKŚZpNP z 9 marca tego roku. Przejęciu podlegały jedynie tzw. akta nabyte, a nie wytworzone przez byłą OKBZpNP we Wrocławiu. Podstawą przejęcia był protokół i dołączone do niego spisy zdawczo-odbiorcze sporządzone z natury przez archiwistów OBUiAD we Wrocławiu¹.

Na zespół przejęty przez OBUiAD we Wrocławiu po OKBZpNP składają się zarówno akta, jak i pomoce ewidencyjne nabyte przez Komisję oraz dokumentacja poza aktowa². Archiwalia te dotyczą zarówno zbrodni popełnionych przez hitlerowski aparat represji na terenach należących przed zakończeniem II wojny światowej do III Rzeszy, a przekazanych po jej zakończeniu Polsce (Dolny Śląsk i Śląsk Opolski), jak i okresu powojennego, a także dokumentujących prace OKŚZpNP we Wrocławiu i jej poprzedniczki.

Fot. 1. Strona tytułowa czasopisma z nekrologiem jednego z dowódców SA AIPN Wr 7/5

Zbrodnie hitlerowskie

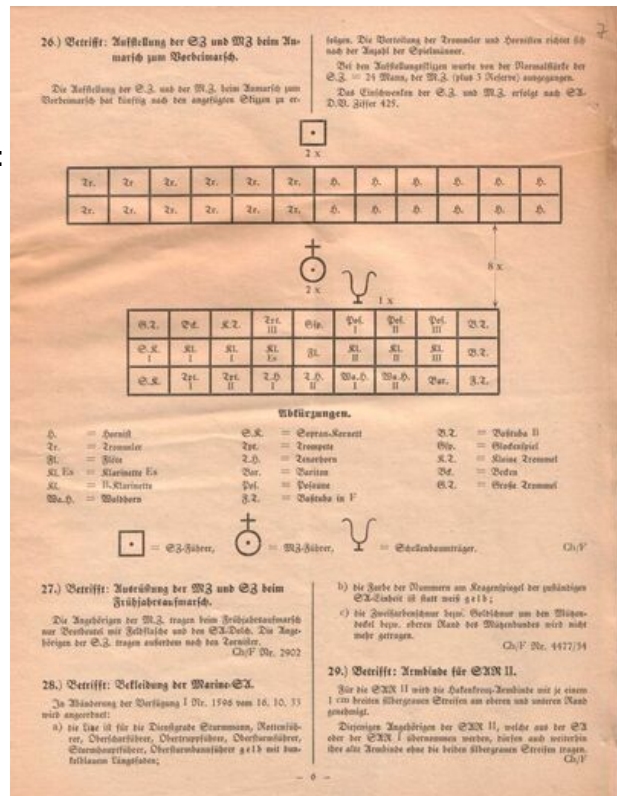
Zbiór dokumentujący zbrodnie hitlerowskie obejmuje następujące rodzaje dokumentacji: materiał wytworzony przez aparat administracyjny III Rzeszy i dotyczący robotników przymusowych oraz więźniów różnych narodowości; kartoteki (w tym: personalne funkcjonariuszy niemieckiej policji, SA, SS, zbrodniarzy niemieckich i tematyczne sporządzone w wyniku kwerendy w Archiwum Państwowym we Wrocławiu i Legnicy, Ossolineum, Bibliotece Uniwersytetu Wrocławskiego); wykazy więźniów obozów i robotników przymusowych, dokumentację oddziałów szturmowych SA NSDAP z Wałbrzycha; mikrofilmy; fotokopie i kserokopie wykonane z akt dotyczących okresu wojennego; zdjęcia i negatywy oraz mapy administracyjne i tematyczne z lat 1935-1979.

Przykładem wymienionej dokumentacji jest "Księga więźniów Gestapo" (z lat 1932-1945, dotycząca osób przetrzymywanych w obozie karnym przy ul. Grabiszyńskiej) i "Skorowidz alfabetyczny więźniów z Bloku 13 KL Mauthausen" za lata 1944-1945.

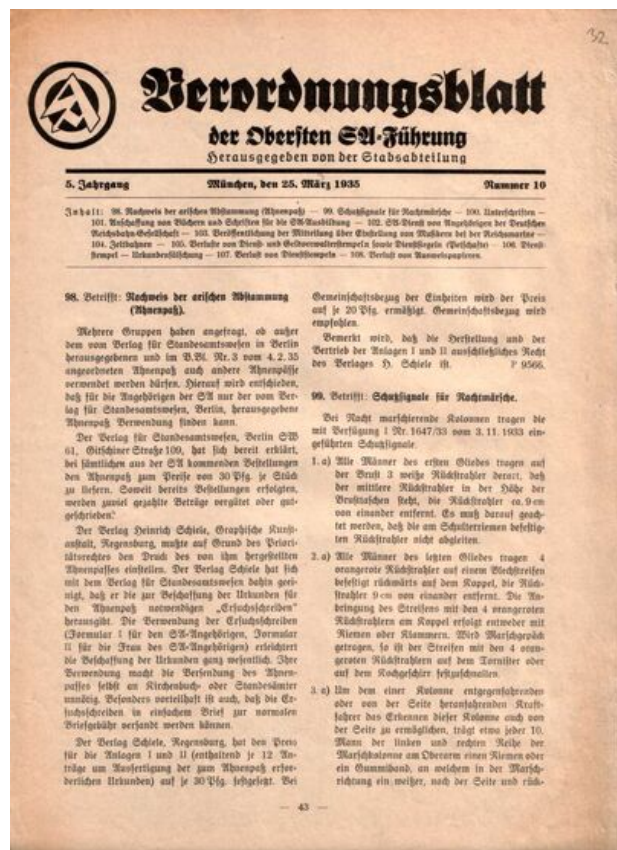
Odmienny charakter posiadają natomiast segregatory z dokumentacją dotyczącą obozu w Brzegu Dolnym z 1944 r. (Dyhernfurth II), są to bowiem nie tylko wykazy nazwisk, ale i dokumenty dotyczące jego funkcjonowania.

Z kolei Inwentarz Więzienia Karnego we Wrocławiu (1932-1945) dotyczący więźniów, sporządzony został w 1976 r. na podstawie kart kartotecznych przechowywanych w AP we Wrocławiu i przekazany OKBZH we Wrocławiu.

Bogaty jest także zbiór dotyczący robotników przymusowych różnych narodowości. Obejmuje on dokumentację

Fot. 2. Układ instrumentów w kondukcje pogrzebowym jednego z dowódców SA AIPN Wr 7/5

Fot. 3. Typowa strona tytułowa czasopisma SA der NSDAP Verordnungsblatt der Obersten SA-Führung. AIPN Wr 7/5

odnoszącą się do pracujących w: Wilkowie, Bolesławcu i Złotoryi w latach 1940-1944, Cukrowni Pszenno w pow. Świdnica (1941-1942), Zakładach Górniczych "Lena" w Wilkowie (Lager Wolfsdorfer), kopalni Wałbrzych-Północ (1944-1945), a także zestawienia statystyczne robotników przymusowych z terenu Dolnego Śląska (1941-1944), projekty techniczne firm "Carlshutte Maschinen" oraz "Stahlbau GmbH", skoroszyt dokumentacji Urzędu Górniczego Wałbrzych-Północ (1942-1945) i firmy Scheel und Söhne (1942 r.).

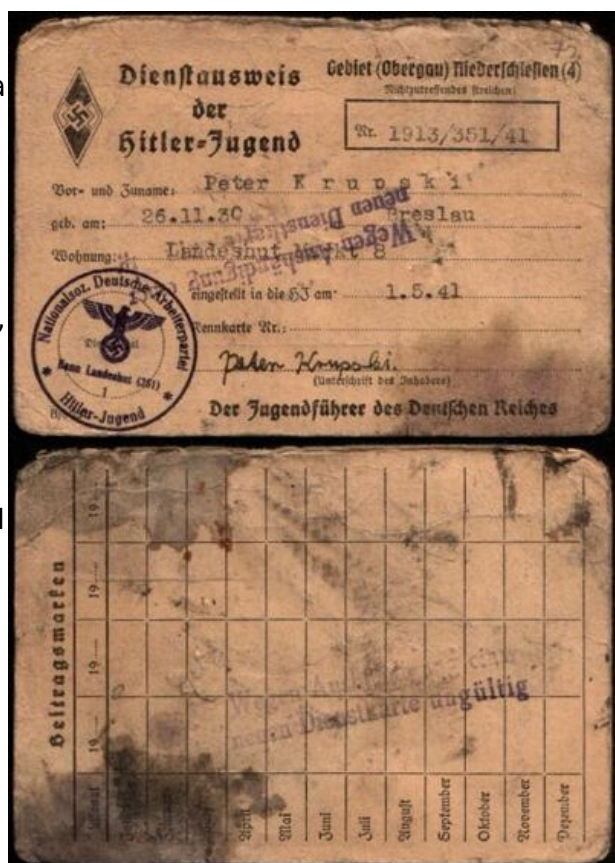
Uzupełnieniem tej dokumentacji są kartoteki dotyczące robotników przymusowych i zawierające charakterystykę tegoż zbioru, sporządzone na podstawie archiwaliów AP we Wrocławiu i obejmujące: zgony tych robotników zarejestrowane przez USC Jelenia Góra, robotników ze Skarżyska Kamiennej i okolic (wraz z kartami pracy i wykazami), robotników skierowanych przez Gestapo do KL Gross-Rosen (Rogoźnica) wraz z informacjami o księgach zgonów tego obozu, a także zgony robotników przymusowych i jeńców na terenie Dolnego Śląska³ (sporządzone na podstawie ksiąg USC).

Źródłem informacji o funkcjonariuszach III Rzeszy mogą być następujące kartoteki: funkcjonariuszy niemieckiej policji (1939-1945), załogi obozu Gross-Rosen oraz innych obozów i więzień (sporządzone na podstawie akt śledczych OKBZH we Wrocławiu), funkcjonariuszy Gestapo we Wrocławiu, a także zbrodniarzy niemieckich (sporządzone na podstawie kwerendy w Ossolineum i w AP w Legnicy).

Pomocniczą rolę w stosunku do tej grupy spraw spełniają kartoteki z charakterystykami: pism kwalifikowanych jako wroga propaganda z terenów okupowanych i wcielonych do Rzeszy, oraz

Fot. 4. Legitymacja członka Hitlerjugend ze zdjęciem wystawiona na nazwisko Peter Krupski, awers i rewers. AIPN 7/10

Fot. 5. Dienstausweis der Hitler-Jugend na nazwisko Peter Krupski, awers i rewers. AIPN 7/10

SA der NSDAP w Środzie Śląskiej i we Wrocławiu.

Dla omówionych kwestii ważną rolę mają kartoteki sporządzone na podstawie akt z procesów karnych toczących się po wojnie przed polskimi sądami na terenie Dolnego Śląska i poza nim przeciwko zbrodniarzom hitlerowskim wraz z wykazami spraw karnych i postępowań prokuratorskich⁴.

Podobny charakter ma kartoteka zawierająca charakterystykę zbioru Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu (1945-1948) przechowywanego w AP we Wrocławiu (z informacjami na temat ustalania strat poniesionych przez ludność polską na Dolnym Śląsku podczas drugiej wojny światowej).

Z procesami zbrodniarzy wiąże się też kwestia odszkodowań powojennych, którą przybliży kartoteka sporządzona na podstawie akt z Biura Odszkodowań Wojennych w Piotrkowie Trybunalskim.

W funkcjonowaniu systemu represji faszystowskich pierwszoplanową rolę odgrywały obozy i więzienia. Ich działalność przybliżają kartoteki charakteryzujące dokumentację dotyczącą obozów i więzień przechowywaną w AP we Wrocławiu. Są to m.in.: KL Gross-Rosen (chorzy, więźniowie obozu koncentracyjnego wraz z wykazami więźniów obozu wychowawczego obejmującymi okres listopad 1943-luty 1945), kalendarium z okresu listopad 1943-1945, wykazy małoletnich więźniów, księga zmarłych więźniów oraz karty z informacjami dotyczącymi więzienia w Kłodzku. Uzupełnieniem tej grupy archiwaliów jest "Kalendarium. Więźniowie straceni przez ścięcie, powieszenie, spalenie we Wrocławiu, Legnicy i w pow. Świdnica (1939-1945)", opracowane przez OKBZpNP we Wrocławiu na podstawie ankiet Komisji.

Fot. 6. Gen. J. Stroop podczas tłumienia powstania w warszawskim getcie (postać oznaczona symbolem X u dołu zdjęcia). A.I.P.N Wr 10/20

Fot. 7. Kontrola w getcie w 1942 r. A.I.P.N Wr 10/66

Fot. 8. Śmierć więźniów obozu w Rogoźnicy (Gross-Rosen) podczas pracy w kamieniołomach. A.I.P.N Wr 10/39

Informacje o działaniach administracji państwowej i samorządowej w latach wojny znaleźć można w charakterystykach zespołów archiwalnych przechowywanych w AP we Wrocławiu i obejmujących zagadnienia takie, jak m.in.: prześladowania Polaków, zatrudnianie jeńców wojennych i robotników przymusowych w latach 1939-1944, policja w Generalnej Guberni, wynagradzanie SS i ukraińskich sił policyjnych, wewnętrzna organizacja NSDAP, kwestia żydowska, chorzy umysłowo, Cyganie (1942). Zostały one ujęte w następujących kartotekach:

1. Rejencja opolska wraz z gminą Rusinowo i dystryktem radomskim (1933-1945),
2. Rejencja wrocławska,
3. Naczelne Prezydium Prowincji Śląskiej we Wrocławiu,
4. Nadprezydium Prowincji Śląskiej we Wrocławiu (1939-1944),
5. Akta miasta oraz Zarządu Miejskiego Wrocławia,
6. Zarząd Regulacji rzeki Odry,
7. Wydział Samorządowy Prowincji Śląskiej (1937-1944),
8. Urząd Skarbowy Prowincji Dolnośląskiej we Wrocławiu,
9. akta magistratów w Strzegomiu, Wałbrzychu (lata 1939-1943), Mirsku, Złotoryi, Kłodzku,
10. gmina Sobięcin,
11. gmina Rusinowo,
12. majątków: Żelowice w pow. strzelińskim, Wojnowice, Hochbergów w Książu, i Schaffgotschów w Cieplicach,

Fot. 9. Blok obozowy w Brzegu Dolnym (Dyhernfurth II). AIPN Wr 10/44

Fot. 11. Komendanci posterunków MO podczas szkolenia w Słupsku w listopadzie 1947 r. AIPN Wr 10/99x po wyzwoleniu, ulica nieznaną. AIPN Wr 10/21

Fot. 12. Grupa funkcjonariuszy plutonu operacyjnego KP MO Góra Śląska, jesień 1945 r. AIPN Wr 10/97

13. akta zarządu policji w Dusznikach
Zdroju.

Nieco odmienny charakter posiadają kartoteki zawierające charakterystykę zespołu kardynała Adolfa Bertrama metropolity wrocławskiego z Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu i Śląskiego Konsystorza Ewangelickiego oraz Śląskiego Ewangelickiego Związku Prasowego (z informacjami dotyczącymi prześladowań duchownych ewangelickich, przeprowadzanej faszyzacji oraz akcji antysemitki) przechowywanych w AP we Wrocławiu.

Podobny charakter mają kartoteki z informacjami o innych zespołach archiwalnych przechowywanych w AP we Wrocławiu:

1. Okręgowej Izbie Gospodarczej we Wrocławiu,
2. Reichsbahndirektion Breslau (Dyrekcji Głównej Kolei we Wrocławiu),
3. Hucie Metali Schaefer und Schael we Wrocławiu,
4. Strahl Walter Chemische Fabrik Breslau.

Streszczenie dokumentów z jednego z ośrodków naukowych zawiera natomiast kartoteka Universitäts Institut Gerichtliche Medizin und Kriminalistik in Breslau (Instytut Uniwersytecki Medycyny Sądowej i Kryminalistyki we Wrocławiu).

Informacje o losach ludności żydowskiej na terenie Dolnego Śląska zawierają kartoteki dotyczące ewidencji zgonów żydowskich na terenie miasta Wrocławia i poza nim (1940-1945).

Charakter pomocniczy dla grupy dokumentacji odnoszącej się do zbrodni hitlerowskich mają inwentarze różnych zbiorów archiwalnych m.in.: Rejencji Opolskiej cz. I (obejmujący okres od XIX w. do 1945 r.), komendy Policji w Dusznikach-Zdroju z lat 1933-1945, NSDAP Środa Śląska (1929-44) i Lubin (1933-1944), Nadprezydium Wrocław z lat 1933-1945, S.A. der NSDAP z lat 1932-1943.

Uzupełnieniem omówionej dokumentacji jest także opracowanie B. Fijałkowskiej, K. Jońcy, A. Koniecznego "Hitlerowskie więzienie karne we Wrocławiu w latach 1939-1945" wydane we Wrocławiu w 1986 r.

Oprócz kartotek i innych archiwaliów w dokumentacji z okresu wojennego znaleźć można akta oddziałów szturmowych SA NSDAP w Wałbrzychu. Obejmują one różnorakie materiały dotyczące: organizacji obozów pracy S.A. na Śląsku (Hilfswerklager: Wałbrzych, Świdnica, Bytom), akt osobowych z opiniami przełożonych i legitymacjami SA, zachowania tajemnicy służbowej, składu osobowego, dalej: okólników i pism przewodnich w sprawach wewnętrznych SA (dobrowolne występowanie i zakaz przyjmowania, skargi na członków SA, zwolnienia z pracy z tytułu służby w SA), planów i raportów o przebiegu służb SA Wałbrzych, wykazów oddziałów szturmowych wg miejscowości i wieku, działalności propagandowo-rozrywkowej oraz dobroczynnej SA Wałbrzych (wystąpienie Führera z 17 sierpnia 1934 r., Hitlerspende (Fundusz Hitlera), Arbeitsdienst (Służba Pracy), Hitlerurlaub (urlop dotowany z funduszu Hitlera), pochodzenia i przynależności członków do NSDAP,

łoży masońskiej, możliwości zajmowania stanowisk państwowych przez członków SA, wstępowania do Reichswehry i policji. W tej grupie archiwaliów znalazło się także czasopismo "Verordnungsblatt der Obersten SA-Führung" (fot. 1-5).

Większość mikrofilmów zespołu OKBZpNP we Wrocławiu dotyczących zbrodni hitlerowskich pokrywa się tematycznie z wcześniej omówioną dokumentacją. Znalazły się wśród nich mikrofilmy dotyczące obozów, np.: karty chorobowe i akty zgonów z KL Gross-Rosen, dokumentacja pobytu w tym obozie Adama Łukaszewskiego i jego listy do rodziny, plan sytuacyjny tego obozu, zdjęcia i listy więźniów filii tegoż obozu w Miłoszycach, filia w Kamiennej Górze, obóz w Litomierzycach i Brzegu Dolnym (Dyhernfurth II), dokumenty dot. zbrodni hitlerowskich w Auschwitz.

Drugą podgrupę stanowią mikrofilmy dotyczące niemieckich procesów sądowych, takich jak np.: der Oberlander Prozes oraz akt więźniów z lat 1932-44 i 1928-1945 (nazwiska mało czytelne).

Do trzeciej można zaliczyć mikrofilmy obrazujące zbrodnie hitlerowskie i niemieckich funkcjonariuszy policji i wojska, np.: zbrodnie na ludności polskiej i żydowskiej, negatywy zdjęć przedstawiające mord zbiorowy, a także dokumenty wrocławskiego Gestapo, akta personalne Ernsta Gerkego szefa wrocławskiego Gestapo, negatywy zdjęć oficerów niemieckich.

Czwartą podgrupę tworzą mikrofilmy sporządzone na podstawie akt Osteurope Institut (Instytut Europy Wschodniej) oraz negatywy zdjęć nieustalonych miejsc i osób.

Podobnie jak mikrofilmy tak i zbiór fotokopii i kserokopii pokrywa się z omawianymi wcześniej archiwaliami. Zostały one wykonane w większości z dokumentacji aktowej i dotyczą m.in.:

1. obozów i więzień: pisma komendanta Gross-Rosen w sprawie notowania zgonów więźniów NN, karta rejestracyjna więźnia tegoż obozu, zapiski z poszczególnych bloków i rewirów, sprawozdanie o ewakuacji - rozstrzelaniu więźniów z ul. Kleczkowskiej we Wrocławiu w dniu 24 stycznia 1945 r., fotokopie wykazu Czechosłowaków, którzy byli zgilotynowani lub zmarli w wymienionym zakładzie (1940-1944) oraz dokumentacja dot. więźniów z więzienia we Wronkach;
2. niemieckich procesów sądowych: Sondergericht i Oberlandesgericht (wyroki przeciwko członkom Polonii wrocławskiej z 1943 r.) i pisma prokuratorów (dr Stoll i inni);
3. spraw administracyjnych: raporty dr E. Gerkego (1939-1940 i 1941-1945) oraz fotokopie sporządzone w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Czechosłowacji dot. Protektoratu Czech i Moraw z lat 1940-1943.

Uzupełnieniem omawianej dokumentacji są zdjęcia i negatywy dokumentujące kampanię wrześniową, zbrodnie hitlerowskie, i życie codzienne podczas okupacji. Ich poważną wadą jest to, że bardzo często nieznana jest data wykonania zdjęcia, a czasami i miejsce przedstawianego wydarzenia.

Znajdziemy tutaj materiał o charakterze ogólnopolskim, taki jak: pamiątkowe zdjęcie

żołnierzy niemieckich (wrzesień 1939 r.), egzekucje publiczne (miejsowość nieznana), rewizja uliczna w Warszawie przy ul. Złotej (10 czerwca 1943 r.), dowódca niemieckich oddziałów SS i policji gen. J. Stroop na ulicach Warszawy podczas tłumienia powstania w getcie (fot. 6), kontrola w getcie w 1942 r. (fot. 7), jak i odnoszący się do terenu Dolnego Śląska, m.in.: więzień przy pracy w kamieniołomach obozu Gross-Rosen, szczątki więźniów filii tego obozu w Kamiennej Górze, obóz pracy przymusowej w Nowej Soli, śmierć w kamieniołomach Gross-Rosen (fot. 8), blok obozowy z obozu w Brzegu Dolnym - Dyhernfurth II (fot. 9).

Ostatnią grupę dokumentacji zespołu OKBZpNP we Wrocławiu stanowią mapy administracyjne i tematyczne oraz plany (w większości reprodukcje) służące jako materiał pomocniczy podczas śledztw. Mają one charakter ogólnopolski⁵, śląski⁶ i lokalny⁷.

Okres powojenny

Na zbiór dotyczący okresu powojennego składają się akta więźniów Zakładu Karnego we Wrocławiu przy ul. Kleczkowskiej z lat 1945-1956, księgi Zakładów Karnych oraz skorowidze aresztantów śledczych i więźniów z terenu Dolnego Śląska za lata 1945-1958, a ponadto materiał zdjęciowy.

Wśród ksiąg zgromadzono: księgi archiwalne, ewidencyjne i główne więźniów karnych, śledczych i wojskowych ZK Jelenia Góra, więźniów karnych ZK Kłodzko wraz z podległym więzieniem w Strzelinie, aresztantów z Lwówka Śląskiego, osadzonych w Ośrodkach Pracy Więźniów w Wilkowie, Wojcieszowie, Jelczu, a także Centralnym Więzieniu Nr 1 we Wrocławiu. Dysponujemy też skorowidzami aresztantów z Dzierżoniowa, Lwówka Śląskiego, Sycowa, Świdnicy, Zakładu Karnego w Jaworze, Wrocławiu, Kłodzku i Wilkowie, więźniów Aresztu Śledczego i więźniów wojskowych w Lubaniu, osadzonych z Lubania i pracujących w Ośrodku Pracy Więźniów Zaręba, a także skorowidzami do Księgi Głównej Więźniów OPW w Wojcieszowie.

Wśród dokumentacji dotyczącej okresu powojennego znajduje się także materiał zdjęciowy o charakterze zarówno ogólnopolskim, jak i regionalnym, m.in.: zaślubiny z morzem (Kołobrzeg 1945 r.), gen. Świerczewski nad Odrą, oddanie czci ofiarom stalinizmu, straconym w latach 1945-1956 i pochowanym na Cmentarzu Osobowickim we Wrocławiu, Gdańsk po wyzwoleniu (fot. 10), zdjęcie zbiorowe komendantów posterunków MO (fot. 11), zdjęcie przedstawiające grupę funkcjonariuszy z plutonu operacyjnego KPMO Góra Śląska (fot. 12).

Prace OKŚZpNP i jej poprzedniczki we Wrocławiu

Na ostatni typ dokumentacji znajdującej się w zespole OKBZpNP we Wrocławiu składają się archiwalia charakteryzujące prace wymienionej komisji i jej następczyni.

Pierwszą grupę tworzą dokumenty mówiące o działaniach zmierzających do uporządkowania zespołu. Zaliczyć tu można: kartoteki osobowe i tematyczne wraz z systematyzacją i analizą materiałów dokumentacyjnych wchodzących w skład zasobu OKBZpNP we Wrocławiu, kartoteki sporządzone na podstawie śledztw prowadzonych przez

komisję we Wrocławiu oraz ewidencję zbiorów z 1996 r.

Kolejną grupę stanowią materiały obrazujące prace wykonywane dla potrzeb innych instytucji, np.: kwerendy w zasobach archiwalnych komisji we Wrocławiu wykonane w okresie styczeń 1998 - 29 październik 1999 r. oraz pisma dotyczące potwierdzenia pracy przymusowej z lat 1997-2000.

Do ostatniej grupy zaliczyć można czynności śledcze i administracyjne zmierzające do ustalenia miejsc i sprawców zbrodni hitlerowskich, m.in.: informacje uzyskane z MO w 1971 roku o więzieniach i aresztach na Dolnym Śląsku w okresie 1939-1945, mikrofilm dotyczący korespondencji z 1949 r. Komisji z komisariatami MO i Sądami Grodzkimi mającej na celu ustalenie obozów niemieckich i ich filii, mikrofilm zawierający sprawy Kpp. 36/71 i Kpp. 39/71, ekshumacja grobów wojennych w 1948 r. w Kamiennej Górze, ekshumacja zwłok zbrodni hitlerowskich w miejscowości Tyniec Mały (gm. Kobierzyce, woj. Wrocław) w dniu 25 i 26 listopada 1975 r., przedmioty wydobyte z grobów niemieckich (tabliczki z nazwiskami niemieckimi, niezidentyfikowane blaszki, monety) oraz ankietyzacja miejsc i faktów zbrodni hitlerowskich.

Zakończenie

Zgromadzona w zasobie OBUiAD we Wrocławiu dokumentacja OKBZpNP stanowi zespół materiałów, które mogą posłużyć za podstawę dla wielu prac naukowo-badawczych, a także czynności śledczych podejmowanych przez organa powołane do ścigania przestępstw wymienionych w ustawie o IPN-KŚZpNP. Zespół ten świadczy także o podjętym przez OKBZpNP we Wrocławiu i jej następczynię wysiłku mającym na celu zgromadzenie dla potrzeb pracy komisji odpowiedniego materiału archiwalnego, dla osiągnięcia którego nawiązały one współpracę i przeprowadziły liczne kwerendy w innych instytucjach.

¹ Protokół przekazania materiałów archiwalnych b. OKBZpNP we Wrocławiu z dnia 16.11.2001 r. wraz z 12 załącznikami (spisy zdawczo-odbiorcze od IPN Wr 1 do IPN Wr 12),

² Wielkość zbioru po OKBZpNP we Wrocławiu i OKBZpNP w Opolu w mb: 61,67,

³ Chełmsko Śl., Kamienna Góra, Świdnica, Kłodzko, Krzeszów, Nowa Ruda, Ludwikowice, Oława, Pieszyce, Chwalimierz, Malczyce, Środa Śląska, Kostomłoty,

⁴ Sądy: Okręgowy w Świdnicy, Oleśnicy, Obwodowy w Międzyzlesiu, Świerzawie, Świdnicy, Złotoryi, Mirsku, I instancji w Świdnicy, Twardogórze, Międzyborzu, Kłodzku, Wojewódzki we Wrocławiu, Sąd w Świerzawie, Międzyborzu, Sąd Okręgowy w Łodzi, Prokuratura w Oleśnicy i Świdnicy,

⁵ Polska mapa administracyjna 1975, Hitlerowskie obozy na ziemiach polskich w latach 1939-1945 (w tym: jenieckie, koncentracyjne, przejściowe i pracy), Getta na ziemiach polskich w okresie 1939-1945, Więzienia i areszty na ziemiach polskich w latach 1939-1945, rozmieszczenie obozów pracy na terenie Wrocławia w latach 1940-1945, Zbrodnie hitlerowskie na ziemiach polskich w latach 1939-1945, Polska podczas II wojny

światowej,

⁶ Konturowa mapa administracyjna Śląska wrzesień 1948, mapa powiatu Nowa Ruda,

⁷ Gemarkung Weicherau, Gemarkung Gross Peterwitz, Gemarkung Regnitz, obręb Piotrowice 1960 rok, Wichrów 1961, wieś Rogoźnica 1961, Ciechów 1962, wieś Rzeczyca 1962, schron przeciwlotniczy "Mały Czadrów" (sztolnia w budowie), schron przeciwlotniczy "Brodno" (sztolnia w budowie).

**Autorka jest archiwistką
w Oddziałowym Biurze Udostępniania
i Archiwizacji Dokumentów IPN we Wrocławiu.**